

Piše: MARIJA
GAVRILOVIĆ

KROZ MURANOVU MAGIJU

Staklo - drevni materijal i materijal budućnosti nastao pre više od 5000 godina u Egiptu - opstaje kroz vreme koje se ne završava u savremenom dobu, već nastavlja da živi i biva sve cenjenije, što je prava retkost današnjice. Murano je jedno od najpoznatijih i najlepših vrsta stakla neusklađenih sa ovdašnjim svetom i vremenom - što ga čini još posebnijim, a magazin ELLE prenosi vam svoje impresije o njemu iz Venecije

Mnogi kažu da jedan od razloga njegove jedinstvenosti jesu tajne čuvane u Veneciji, na ostrvu Muranu po kome je ovo staklo i dobilo ime. Kada govorimo o tajni, zapravo govorimo o tajanstvenoj manufakturi vrhunskog umeća proizvodnje, dok je čuvanje i centriranje, tj. lokalizovanje ove manufakture podjednako važan deo umeća kao i njen zanat. Tajna je dakle u umeću stvaranja i oblikovanja stakla, dok su njegovi proizvodi dostupni po različitim cenama koje nije svako spreman da plati, pogotovo ukoliko nije upoznat sa vrednostima ove specifične vrste. Stanovnici ostrva bi, pak, životom plaćali pomenute tajne ukoliko bi odlučili da napuste ostrvo i započnu proizvodnju

na nekom drugom mestu, a sigurno se pitate u čemu je njegova tolika vrednost. Otišla sam u posetu Veneciji i bila gost jedne od najistaknutijih proizvođača murano stakla i kristala - *iDOGI*, koja je nastala još davne 1968. godine. Biti na izvoru tajne nekada je vrednije od njenog otkrivanja, a nezaboravno gostoprimstvo ove kompanije učinilo je da osetim mesto koje se nalazi između radosti i misterije, prostor u glavi i srcu koji kreira ta bliskost tajni za koju već znam da neće biti otkrivena. Danas oni imaju najlepši atelje na ostrvu, uz samu obalu mora, sa pogledom na spektakularne zalaske sunca. Njihovo strateško mesto je, pored orijentacije prema suncu i svetlosti, portal koji bi bleštao ukoliko bismo verovali da postoji na para-

lelnoj dimenziji nebeskog svoda i zvali bismo ga konstalacijom srećnih zvezda. Zemaljska objašnjenja za to su vredna posete ostrvu zato što je iskustvo visceralno i reči su ograničene, ali ne i male. Samim tim, reći ću da je svaki njihov komad od stakla susret sa neobjašnjivom snagom svetlosti, boje i materijala, i da svaki od ovih elemenata krije gore pomenutu i dobro čuvanu tajnu.

Još jedan od primera ovih tajnih struktura jesu hemijske formule koje stvaraju boje murana. One se dobijaju od derivata metala i svaki proizvođač ima svoj recept. Ovde ne govorimo o vitražima i bojenom staklu, već o oblicima murano stakla koje se može proizvesti jedino na ovom ostrvu. Jedan od izazova savremenog doba

jeste zabrana pristupa određenim metalima zbog očuvanja prirodne sredine koja se nalazi u sve težem stanju, tako da su recepti za boje morali biti iznova kreirani, testirani i ustanovljeni. Crvena boja i njene nijanse su, na primer, najteže za izradu i samim tim i najskuplje. Interesantno je i to što, dok gledate kako zanatlija oblikuje staklo, ne možete razaznati njegovu boju dok se ne ohladi. Takođe, svaka boja ima svoj dan kada se stavlja u pećnice i svoju temperaturu na kojoj se hladi, tako da su protok vremena, usklađenost i timski rad neke od najistaknutijih vrednosti, elementi koji čine ovo staklo toliko lepim.

Ovo je vredno posmatranja zato što je murano staklo uspelo da bude sačuvano od korporacijskog duha opsednutog brzinom i laktanjem unutar tima koji radi za isti cilj i okrenut je vrednostima koje su većnije od individualizma. Dela govore sve, a opstanak lepote kroz vreme dokaz je da je doslednost stvar odluke i vrednog rada, čime se god bavili u životu.

Jedan od primera takve lepote i načina njenog stvaranja jeste *Erato*, delo koje je *iDOGI* predstavio na ovogodišnjem festivalu stakla koji se održava u Veneciji svakog septembra, nekoliko dana nakon filmskog festivala. Naziv ove svetlosne skulpture sačinjene od kombinacije duvanog stakla, mermera i kristala, opisuje

kako način razmišljanja i osećanje stvaralaca ostaju utkani u njegovo delo i zašto je proces važan, iako sve njegove faze nisu vidljive i direktne.

Erato je ime jedne od devet muza, zaštitnice ljubavi i romantične poezije. Ona je ćerka Mnemozine i Zeusa i u mitologiji je predstavljena sa lirom i ružama. Oblik ovog muzičkog instrumenta je nacrt iz kojeg je izvedena matrična forma koje je onda uklopljena tako da njenim rotacionim dupliciranjem nastane dizajn ovog imponantnog dela. Put od muze, njenih osobina i značenja i njene lire, pa sve do krajnjeg dizajna *Erato* svetlosne skulpture jeste celovit, emotivan i temeljan stvaralački proces koji spaja umetnost, dizajn i zanat i slavi njihovu kooperaciju i način na koji se preklapaju zato što se baš na tim mestima nalazi moć murano stakla i njegovog opstanka kroz istoriju. Izdanci procesa oblikovanja murano stakla kroz vekove su i elementi od kojih nijedan deo koji se naizgled ponavlja nije isti, čak nijedna latica unutar cveta koji je najčešći motiv murano lusterera. Ova bliskost prirodi, njenom tempu i nastanku jeste još jedna osnova koja čuva murano od prolaznosti.

Priče koje stoje iza oblika i svetlosti ovog stakla su numinozne i melodija zvuka lire verovatno nije njen jedini element, pogo-

tovu u rukama ćerke Zeusa i Mnemozine. Staklo je živ materijal, on propušta i generiše svetlost koja oblikuje prostor i zbog toga su lusteri i lampe neke od najčešćih primena murano stakla. Raskoš venecijanskih palata prepoznatljiva je po ovoj vrsti svetlosti koja ima elemente magije, kao i njene tajne, dok su emocije i lepota koju generiše veoma opipljivi. *iDOGI* je na dan svog slavlja otvorio prostor između materije i energije i taj dan je još jedno njihovo delo. Doslednost proizvodnje vidi se u ovakvim događajima koji postavljaju emociju ispred proizvoda, kao i sve one vrednosti koje ljudima najčešće izmiču u njihovoj zbunjenosti između podrazumevanja istih i osećaja nedostižnosti tog spektra. Ovaj paradoks izazovno je raložiti, pomiriti kontrast i stvoriti jedno realno i celovito delo koje stoji iza emocija, zanata i tradicije koju predstavlja. Tako se delo čuva i čini da njegova vrednost vremenom ne opada i na kraju ne ode u đubre, već raste i umnožava svoje darove.